

Fakulteta za šport
Gortanova 22
1000 Ljubljana

Zveza društev športnih pedagogov Slovenije
Gortanova 22
1000 Ljubljana

Datum: 28. maj 2007

Zadeva: ***Pripombe na osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (18.5.2007)***

Spoštovani!

Katedra za šolsko športno vzgojo na Fakulteti za šport je na svojem sestanku dne 22. maja 2007 obravnavala osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (objavljen na spletnih straneh MŠŠ dne 18.5.2007). Na osnutek podajamo naslednje pripombe, s katerimi se strinjajo tudi člani drugih kateder Fakultete za šport.

Pripombe na osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli:

2. člen

Predlagamo, da se v 5. alinejo 2. člena doda »do svojega zdravja«, tako da se tekst glasi: »vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij«

Obrazložitev:

V nobeni od alinej ni posebej izpostavljeno zdravje učencev (sedaj veljaven zakon ima eno od alinej posvečeno odgovornosti za zdrav razvoj učencev).

Zdravje je največja vrednota posameznika in v današnjem času, ko opažamo izrazit porast negativnih pojavov (povečevanje prekomerne telesne teže in debelosti, različne oblike motenj hranjenja, sedeči način življenja, porast bolezni, kot so diabetes tipa 2, hipertenzija, astma ipd. že pri najmlajših, je še toliko pomembnejše, da v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema poskrbimo za ustrezna znanja o zdravem življenjskem slogu in jim privzgojimo tiste navade, ki takšen slog spodbujajo; tako že mladim privzgojamo odgovornost do lastnega zdravja.

Navajamo citat iz resolucije št.1/2002 (Resolution No. 1/2002 on improving the quality and quantity of physical education and sport for children and young people in the member States of the Council of Europe), ki so jo podpisali ministri, odgovorni za šolstvo leta 2002 v Varšavi, in ki jo je ratificirala tudi vlada Republike Slovenije:

“The concept of the school promoting health through all types of activity should be developed. Physical activity should be a core component of the scholastic programme and linked in with the academic subjects.

The role of schools as centres for teaching a healthy lifestyle should be developed – for pupils and for the wider community to increase the out of hours use of school sports facilities.

In this connection it is most important to encourage schools to make it tempting for the children and young persons to spend their recreation time outdoors with different plays or games.”

10. člen

Dodani tretji odstavek (»Ne glede na določbe prvega odstavka tega člena lahko šola v posameznem razredu drugače razporedi tedensko število ur pouka posameznih predmetov. Pouk slovenskega jezika in italijanskega jezika ali madžarskega jezika na narodno mešanih območjih, matematike, tujega jezika kot obveznega predmeta in športne vzgoje, šola lahko razporedi znotraj obdobja dveh zaporednih tednov.«.) je nerazumljiv. Verjetno pa omogoča tudi, da poteka pouk športne vzgoje dvakrat po tri ure skupaj ali pa se ure izvede le v enem tednu, v drugem pa ne, kar je pri športni vzgoji v temeljnem nasprotju z namenom redne vadbe in ne mogoča doseganja učinkov pouka.

Obrazložitev: Poudarjamo, da je osnovna značilnost športnovzgojnega procesa usvajanje trajnih navad in pozitivni učinki na telesnih in gibalni razvoj, kar lahko dosežemo le, če so vplivi na mlade dovolj pogosti (pouk trikrat tedensko brez združevanja ur v ti. blok ure) in dovolj intenzivni (ustrezno intenzivnost lahko dosežemo le v manjših skupinah, kje je mogoče obremenitve prilagajati posameznikom).

11. člen

Predlagamo, da se doda v nov 11. c člen, ki se glasi (»Šola s hišnim redom določi območje šole in površine, ki sodijo v šolski prostor, poslovni čas in uradne ure, uporabo šolskega prostora in organizacijo nadzora, ukrepe za zagotavljanje varnosti, vzdrževanje reda in čistoče ter drugo.«.), na koncu še naslednji stavek: »Šola poskrbi za varen prihod učencev v šolo peš ali s kolesom.«

Obrazložitev: Opažamo, da se mladi čedalje manj gibljejo, zato vse deklaracije priporočajo dnevno vsaj 2 uri dejavnosti, od tega naj bi bila ena ura ti. gibalne dejavnosti, kamor sodi tudi prihod v šolo s pomočjo lastne sile, torej peš ali s kolesom. V ta namen številne evropske države že skrbijo, da je mogoče priti v šolo po varnih poteh (pločniki, kolesarske steze).

Navajamo citat iz resolucije št.1/2002 (Resolution No. 1/2002 on improving the quality and quantity of physical education and sport for children and young people in the member States of the Council of Europe), ki so jo podpisali ministri, odgovorni za šolstvo leta 2002 v Varšavi, in ki jo je ratificirala tudi vlada Republike Slovenije:

*“Establishing ‘safe routes and zones’ around all schools where walking and cycling have **priority** and where car travel is difficult or even impossible for a certain distance from the school would **encourage children to come to school under their own power.***

*Schools and local authorities should be given guidelines on how they can improve the **environment around schools to encourage walking and cycling.** The setting-up of locally-led networks of ‘safe houses’ on popular walk-to-school routes, where children can go if they are in trouble from bullying etc. is an important step.”*

13. člen

Predlagamo, da se po zgledu srednješolskih zakonov doda v prvi in drugi odstavek določilo, ki športno vzgojo izvzema iz ur tedenske obveznosti učencev.

Predlagamo tudi, da se v drugi odstavek 13. člena doda še »v šolah, ki ponujajo posebne projekte, ki jih potrdi svet šole«:

Zaradi neustreznosti besedne zveze tedenska obveznost predlagamo uporabo izraza **tedenska obremenitev**. Tako naj se nov tekst prvega in drugega odstavka glasi:

»Tedenska **obremenitev** učencev po obveznem programu, brez ur oddelčne skupnosti **in ur športne vzgoje**, je v prvem obdobju lahko največ 22 ur pouka, v drugem obdobju največ 26 ur pouka in v tretjem obdobju največ 30 ur pouka.

Tedenska **obremenitev** učencev po obveznem programu, brez ur oddelčne skupnosti **in ur športne vzgoje**, je v šolah na narodno mešanih območjih, **v šolah, ki ponujajo posebne projekte, ki jih potrdi svet šole**, ter v šolah, ki izvajajo prilagojene izobraževalne programe, v prvem obdobju lahko največ 24 ur pouka, v drugem obdobju največ 28 ur pouka in v tretjem obdobju največ 32 ur pouka.«

Obrazložitev:

Športna vzgoja ponuja drugačno vrsto obremenitve (telesno obremenitev), ki pomeni izrazito kompenzacijo statičnemu sedečemu položaju, v katerem preživijo otroci večino dneva. S svojimi vsebinami deluje športna vzgoja razbremenjujoče, zato menimo, da lahko po zgledu obeh zakonov, ki urejata srednješolsko izobraževanje, ure športne vzgoje izvzamemo iz določenega tedenskega obsega učenčeve obveznosti.

Varšavska resolucija poziva vse evropske države, da povečajo število ur športne vzgoje (citirano iz resolucije: *“The number of hours of physical education in the curriculum should be increased in all the member States of the Council of Europe with a statutory compulsory minimum of 3-hours (180 minutes) weekly”*), posebej zadnji dve leti pa številne strokovne institucije in zveze zahtevajo dve uri gibanja dnevno, od tega vsaj uro strokovno vodene športne dejavnosti na dan. Raziskave (Hardman in Marshall, 2000; Hardman, 2002; EUPEA, 2004; Hardman 2005) prikazujejo količino otrokove športne aktivnosti v minutah in ne urah, saj je beseda ura zavajajoča. Šolske ure so v različnih evropskih državah in na različnih stopnjah šolanja različno dolge. Opozorjamo, da so naše šolske ure dolge 45 minut, kar pomeni v prvem in drugem triletju 135 minut tedensko, v zadnjem triletju pa le še 90 minut, kar je precej pod predlaganim evropskim priporočilom. Zato je za otrokov razvoj pomembna vsakodnevna strokovno vodena športna dejavnost, ki jo v obliki projektov (oddelki z dodatno športno ponudbo) ponujajo številne šole. Prav je, da jim tudi zakon omogoča, da ponudijo učencem možnost vsakodnevne športne vzgoje, saj šole zagotovijo sredstva za plačilo programa iz virov lokalne skupnosti, plačila staršev ali drugih virov, kot so sponzorstvo, donatorstvo ipd.

21. člen

Odločno nasprotujemo rešitvam, zapisanimi v 21. členu.

Obrazložitev:

Člen prenaša vso odgovornost za podeljevanje statusa učenca športnika na šolo. Šola si naj bi namreč sama izdelala pravila. Menimo, da bo spet prihajalo do velikih razlik med šolami, izkušnje iz preteklosti pa kažejo, da določene šole ne bodo zagotavljale prilagoditev učencem športnikom. Tisti, ki so vključeni v vadbo športov, kjer je potreben zgoden izbor (kar lahko

pomeni v zadnjem triletju tudi po več ur treninga dnevno, v nekaterih športih pa daljše odsotnosti), gotovo potrebujejo prilagoditve. Prav tako opozarjamo, da so ob taki zakonski rešitvi ti učenci v neenakovrednem položaju s tistimi, ki se vzporedno izobražujejo (glasbene šole), saj se bo tej skupni celo omogočilo, da ne obiskuje pouka izbirnih predmetov.

60. a člen

Nasprotujemo takšni ureditvi pravil šolskega reda, ki daje šolam možnost, da pravila izdelajo same. V členu tudi ni jasna formulacija »oprostitev sodelovanja pri posameznem predmetu«. S prenehanjem veljavnosti Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli v osnutku zakona ni ustrezno rešeno opravičevanje od pouka zaradi zdravstvenih razlogov.

Obrazložitev:

Sedaj veljavna zakonodaja rešuje to problematiko s sledečimi pravilniki.

»Obiskovanje pouka je pravica učenca, pri pouku pa mora učitelj upoštevati njegove individualne posebnosti (2. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli). Hkrati pa je redno in točno obiskovanje pouka ter izpolnjevanje učnih in drugih obveznosti tudi dolžnost učencev (3. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli). 11. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli določa, da mora učenec prisostvovati pouku in dejavnostim obveznega programa. Če učenec manjka v šoli, morajo starši sporočiti razredniku vzrok odsotnosti, po prihodu učenca v šolo pa morajo najkasneje v petih dneh ustno ali pisno opravičiti izostanek (12. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli).

Če učenec izostane zaradi bolezni več kot pet šolskih dni, lahko razrednik zahteva uradno zdravniško opravičilo na predpisanem obrazcu o opravičenosti izostanka. Če razrednik dvomi o verodostojnosti opravičila, o tem obvesti starše ali zdravnika, ki naj bi izdal opravičilo. Če je opravičilo lažno, je učenec kaznovan (12. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli).

Posamezni učenec je lahko zaradi zdravstvenih razlogov opravičen sodelovanja pri določenih urah pouka. Starši učenca morajo predložiti razredniku mnenje in navodilo zdravstvene službe (15. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli). Razrednik mora o tem obvestiti učitelja, ki vodi posamezno uro pouka. Učenec mora prisostvovati tej uri in opraviti naloge, ki ne ogrožajo njegovega zdravstvenega stanja in jih opravlja po navodilih zdravstvene službe. Če učenec ne bi mogel opravljati nobene naloge, šola zanj organizira nadomestno dejavnost (15. člen Pravilnika o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli).

Že vrsto let opozarjamo, da mora zdravniško opravičilo za športno vzgojo vsebovati priporočilo, kaj učenec lahko praktično izvaja pri športni vzgoji in česa ne. Predmet športna vzgoja je sestavljen iz praktičnih in teoretičnih vsebin, kar pomeni, da ga zdravnik lahko opraviči le vadbe pri praktičnem delu, ne pa sodelovanja pri predmetu športna vzgoja. Zato bi veljalo v členu navesti, zakaj so sploh lahko učenci oproščeni sodelovanja pri posameznem predmetu oziroma poenotiti izdajanje zdravniških opravičil (obrazec za priporočilo zdravnika). To je bil tudi sklep Nacionalnega posveta o zdravju otrok, mladostnic in mladostnikov »Z in za otroke in mladostnike«, ki ga je organiziral Inštitut za varovanje zdravja meseca marca 2007.

96. člen

Predlagamo, da se na koncu člena doda tekst: »Osnovna šola mora posredovati staršem izpis podatkov podatkovne zbirke o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih učencev.«

Obrazložitev:

Šola skladno z zakonodajo (96. člen Zakona o osnovni šoli) vodi podatkovno zbirko o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih učencev. Vodenje takšnih zbirk priporoča tudi varšavska deklaracija (The European Dimension: Standardised tools and methods for measuring physical activity and the effectiveness of interventions should be developed. The use of standardised surveys to monitor trends in the member states of the Council of Europe should be explored. The level of physical activity among children and young persons should be monitored through regular surveys and the programme EUROFIT for children revised in view of recent developments.). Prav tako pa evropske resolucije in naš sistem poudarjajo pomen povratne informacije za starše. Starši imajo pravico, da so seznanjeni s telesnim in gibalnim razvojem svojega otroka, zato menimo, da bi tudi zakon opredeljeval to obveznost šol.

Katedra za šolsko športno vzgojo:
Prof. dr. Janko Strel, predstojnik katedre
Doc. dr. Marjeta Kovač
Doc. dr. Gregor Jurak
Dr. Gregor Starc
Dr. Matej Majerič
Dr. Maja Bučar Pajek
Izr. prof. dr. Jakob Bednarik
Mag. Tjaša Filipčič
Neja Markelj, mlada raziskovalka

S pripombami se strinjajo tudi naslednje katedre:

Katedra za pedagogiko športa
Izr. prof. dr. Jože Štihec, predstojnik katedre

Katedra za športno dejavnost posameznikov s posebnimi potrebami:
Izr. prof. dr. Damir Karpljuk, predstojnik katedre

Katedra za predšolsko športno vzgojo
Izr. prof. dr. Mateja Videmšek, predstojnica katedre

Katedra za sociologijo in zgodovino športa
Izr. prof. Mojca Doupona Topič

Katedra za gornišstvo, športno plezanje in dejavnosti v naravi
Izr. prof. dr. Stojan Burnik, predstojnik katedre
Doc. dr. Blaž Jereb
Doc. dr. Maja Pori

Katedra za plavanje, vodne aktivnosti v naravi in vodne športe
Izr. prof. dr. Venceslav Kapus

Pripombe je obravnaval tudi IO Zveze društev športnih pedagogov na svoji seji dne 28. 5. 2007 in sprejel naslednji sklep:

IO Zveze društev športnih pedagogov se strinja z vsemi pripombami, ki jih je pripravila Fakulteta za šport.

Zveza društev športnih pedagogov Slovenije:
Marjan Plavčak, prof. športne vzgoje, predsednik